

Сівба 25 вересня (контроль)						
Богдана (контроль)	52,2	10494,00	36540,00	26046,00	201,03	248,20
Золотоколоса	51,1	10396,00	35770,00	25374,00	203,44	244,07
Сівба 10 жовтня						
Богдана	49,6	10293,20	34720,00	24426,80	207,52	237,31
Золотоколоса	51,8	10434,40	36260,00	25825,60	201,44	247,50

Прибутковість залежить від величини урожайності. Розраховано що, прибуток у сорту пшениці озимої м'якої Богдана вищий за сівби 25 вересня – 26046,00 грн/га і Золотоколоса за сівби 10 жовтня – 25825,60 грн/га. Сівба досліджуваних сортів в ранні строки 10 вересня призводить до зниження урожайності і відповідно прибутковості, прибуток становить у сорту Богдана – 17358,00 грн/га, а Золотоколоса – 17169,20 грн/га, що на 49,42 % і 41,14 % менше ніж за сівби 25 вересня.

Собівартість 1 ц зерна залежить від витрат на вирощування та величини урожайності. Відмінність між сортами незначна і становить 0,56–3,02 %. Найменша собівартість у сорту Богдана за сівби 25 вересня – 201,03 грн/ц а у сорту Золотоколоса за сівби пшениці озимої м'якої 10 жовтня – 201,44 грн/ц. Найвища собівартість за сівби досліджуваних сортів 10 вересня 254,92–256,35 грн/ц.

Рентабельність це відношення прибутку до витрат. Найбільший показник за нашими розрахунками у сорту Богдана за сівби 25 вересня і становить 248,20 %, у сорту Золотоколоса кращим виявився строк сівби 10 жовтня 247,50 %, що на наш погляд пов'язано з біологічними особливостями даних сортів. Мінімальна рентабельність у дослідженнях зафіксована за раннього строку сівби, на що вплинули суттєво погодні умови у роки досліджень та переростання рослин перед входом у зиму. У сорту Богдана за сівби 10 вересня рентабельність становить – 186,31%, і сорту Золотоколоса – 184,64 %.

Проаналізувавши економічну ефективність вирощування сортів пшениці озимої м'якої за різних строків сівби можна рекомендувати до вирощування в умовах НВЦ Білоцерківського НАУ, що знаходиться у Лісостепу України, за сівби 25 вересня сорт Богдана який забезпечує найвищу врожайність – 52,2 ц/га з максимальним прибутком – 26046,00 грн/га, а за сівби 10 жовтня сорт Золотоколоса з урожайністю – 51,8 ц/га та прибутком – 25825,60 грн/га.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Change of yield and baking qualities of winter wheat grain depending on the year of growing and predecessor in the central forestry of Ukraine / T. Panchenko et al. EurAsian Journal of BioSciences Eurasia J Biosci. 2019. Vol. 1. P. 1107–1112.
2. Ana URSU, Luise-Maria. Gheorghiu the economic efficiency of genetic progress for the winter wheat varieties approved in romania during 2000-2010. The economic efficiency of wheat. Cercetări Agronomice în Moldova. 2011. Vol. XLIV. No. 4 (148). P. 71–88.
3. На зерно – альтернативний попередник пшениці озимої в Центральному лісостепу України / Т. Панченко та ін. Збірник наук. пр. ДНУ «УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого». Дослідницьке, 2021. Вип. 29 (43). С. 159–171.

УДК: 631.559:006.83:633.11"324":631.582/.8

ХАХУЛА В.С., канд. с.-г. наук

МИХАЙЛЮК Д.В., аспірант

Білоцерківський національний аграрний університет

ЗАЛЕЖНІСТЬ УРОЖАЙНОСТІ ТА ЯКОСТІ ЗЕРНА ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ВІД ПОПЕРЕДНИКІВ І СИСТЕМИ УДОБРЕННЯ

У роботі розглядаються питання впливу попередників і мінеральних добрив на врожайність та якість пшениці озимої в умовах Правобережного Лісостепу України.

Ключові слова: пшениця озима, системи удобрення, сорт, якість зерна, урожайність, агрокліматичні умови.

Пшениця озима займає провідне місце серед зернових культур. Збільшення її виробництва та підвищення якості зерна залишається основною проблемою сільськогосподарського виробництва продовольчого зерна в Україні.

Урожай пшениці озимої та її якість залежить від ґрунтово-кліматичних умов, наявності поживних речовин у ґрунті та їхнього співвідношення [1]. При визначенні доз і співвідношень поживних речовин необхідно враховувати родючість ґрунту та якість попередників.

Науково-обґрунтована система удобрення культур у сівозміні є і залишається в найближчому майбутньому основним чинником підвищення їх продуктивності, ефективним засобом розширеного відтворення родючості ґрунту. Традиційна і добре відлагоджена система удобрення в польових сівозмінах передбачає використання під просапні попередники та пряму дію мінеральних добрив [2].

Запорукою врожаїв високої якості є не відмова від застосування мінеральних добрив, а створення сприятливих умов для живлення рослин. Побудова системи використання добрив у сівозмінах лише при застосуванні органічних добрив не гарантує поліпшення якості продукції порівняно з продукцією за органо-мінеральної системи удобрення культур.

Оптимізоване мінеральне живлення сільськогосподарських культур сприяє одержанню високобілкового зерна пшениці озимої з найкращими хлібопекарськими якостями [3].

Пшениця озима вимоглива до попередників. Від того, яку культуру вона змінила на полі, значною мірою залежить, яка величина її врожаю, так і якість зерна. На жаль, сьогоднішня ситуація в країні призводить до значного звуження галузей спеціалізації аграрного виробництва. Переважна частина господарств нині орієнтується на вирощуванні продовольчого зерна й олійних культур, або навіть на вирощуванні тільки олійних культур, що часто веде до порушення науково обґрунтованої структури посівів.

Посів пшениці озимої по пшениці з метою збільшення виробництва зерна і, в першу чергу, у новостворених фермерських господарствах стає дедалі частіше. У зв'язку з цим зменшилась можливість розміщення пшениці озимої по сприятливих попередниках, почали використовуватись в якості попередньої культури для вирощування озимини нетрадиційні непарові попередники, такі як соняшник. Водночас, серед непарових попередників одним із кращих є горох, який за впливом на продуктивність рослин пшениці озимої при сприятливих погодних умовах наближається до зайнятого пару. Це пояснюється тим, що він збирається раніше за інші непарові культури, і це дає змогу вчасно і якісно підготувати ґрунт до посіву озимих. Також горох лишає після себе значно більше продуктивної вологи та доступного азоту в ґрунті.

В останні десятиліття в зв'язку з різким зниженням посівних площ гороху виникла потреба у заміні даного попередника на рівноцінну йому бобову культуру і, як показують останні наукові дослідження, у зв'язку зі змінами клімату та виведенням нових сортів, це місце по праву може зайняти соя, площі якої стрімко зростають. У зв'язку з цим великого значення набуває розробка технологічних прийомів, що застосовуються при вирощуванні пшениці озимої по різних попередниках та пошук нетрадиційних чергувань культур в умовах Правобережного Лісостепу України з метою збільшення виробництва продовольчого зерна в сівозміні та покращення його якості [4].

Чергування культур позитивно впливає на водний і поживний режим, мікробіологічні процеси та фітосанітарний стан ґрунту, а в поєднанні з добривами й іншими засобами технологій вирощування врожайність підвищується на 35–50 % за стабільних показників ґрунту та сприятливих агрокліматичних умов.

Метою наших досліджень було встановити вплив систем удобрення та попередників на продуктивність пшениці озимої в короткоротаційних сівозмінах. Пшеницю озиму вирощували у двох п'ятипольних сівозмінах з наступним чергуванням культур: I – зернопросапна (соя-соя-пшениця озима-кукурудза зерно-кукурудза зерно); II – зернопросапна (горох-пшениця озима-пшениця озима-кукурудза зерно-ячмінь ярий). На основі сівозмін вивчався вплив різних систем удобрення і попередників на продуктивність та якість пшениці озимої. У досліді вирощували районовані сорти сільськогосподарських культур, у тому числі пшениці озимої (Подільська, Ясочка, Батько).

Кінцевим результатом впливу умов вирощування на ріст і розвиток сільськогосподарських культур та відповідно пшениці озимої є її продуктивність, а одним з основних показників є урожайність. Одержані результати свідчать про істотний вплив добрив на врожайність пшениці озимої.

Отже, ефективність внесення мінеральних добрив у сівозміні значно вища, ніж при безплановому чергуванні культур. У сівозміні створюються кращі умови для використання рослинами добрив. При цьому, як правило, спостерігається менша засміченість поля бур'янами, послаблюється пошкодження рослин специфічними шкідниками та хворобами. Ефективність дії добрив залежить від системи застосування їх у сівозміні [5].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мудрак А.А., Філатов В.О., Нестор С.М. Оптимізація прийомів вирощування пшениці озимої за різних попередників у виробничих посівах. Проблеми конструювання, виробництва та експлуатації сільськогосподарської техніки: матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф. 5-6 лист. 2015 р. Кіровоград, 2015. С. 26–28.
2. Уліч Л.І. Оптимізація використання сортів озимої пшениці м'якої. Вісник аграрної науки. 2006. № 6. С. 31–34.
3. Дубицький О.Л. Урожайність і якість зерна озимої пшениці за біологізованих систем удобрення. Передгірне та гірське землеробство і тваринництво. 2015. Вип. 57. С. 81–86.
4. Анализ хлебопекарных свойств зерна новых сортов и линий пшеницы полба / Осокина Н. и др. ЭВРИКА: Науки о жизни, 2018 (2). С. 41–46.
5. Танчик С.П., Каленська С.М., Дмитришак М.Я. Загальні особливості вирощування озимої пшениці. Агроном. 2004. № 3. С. 22–27.

УДК: 631.51/.811:631.559:633.11"324"

ХАХУЛА В.С., канд. с.-г. наук

КИРУТА Ю.Л., аспірант

Білоцерківський національний аграрний університет

ВПЛИВ РІЗНИХ СПОСОБІВ ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ І ЖИВЛЕННЯ НА УРОЖАЙНІСТЬ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ

У роботі розглядаються питання впливу різних способів обробітку ґрунту і живлення на урожайність пшениці озимої в умовах Правобережного Лісостепу України. Встановлено, що способи обробітку ґрунту мають прямий вплив на урожайність пшениці озимої.

Ключові слова: пшениця озима, способи обробітку ґрунту, агрокліматичні умови, удобрення ґрунту.

Розвиток агропромислового виробництва в сучасних умовах поряд з позитивними наслідками спричинили низку негативних явищ, зокрема порушення освоєння науково обґрунтованих сівозмін систем обробітку ґрунту та їх способів.

Крім того, в умовах зміни клімату в Лісостеповій зоні України основним завданням галузі рослинництва є виробництво якісної, екологічно безпечної продукції з мінімальними затратами і максимальною реалізацією генетичного потенціалу врожайності культур незалежно від погодно-кліматичних умов року. Сьогоднішнє землеробство Лісостепу характеризується зміною пріоритетів розвитку (короткоротаційні сівозміни та збільшення в структурі посівів частки зернових культур) [1].

Серед заходів, що впливають на родючість ґрунту одним з визначальних є способи обробітку ґрунту, вони регулюють його фізичний стан, водний, повітряний, тепловий та в певній мірі поживний режими, забезпечуючи необхідні умови для формування сталої врожайності сільськогосподарських культур. Нинішні соціально-економічні та екологічні умови вимагають вирішення не лише проблем підвищення продуктивності ріллі, але й збереження земельних ресурсів. Досягти цього можливо завдяки запровадженню раціональних систем і способів обробітку ґрунту [2].